

- Food Industry". *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2023): 125-135.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-125-135>
- Kruhlova, O. A., and Olim, V. O. "Korporatyvne upravlinnia na zasadakh tsinnisnoho pidkhotu" [Corporate Governance Based on a Value-Based Approach]. *In-telekt XXI*, no. 3 (2022): 27-31.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.5>
[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr955863-14#Text>
- Mehmood, W., Rasidah-Mohd, R., and Tajuddin, A. H. "A Review of IPO Underpricing: Evidences from Developed, Developing and Emerging Markets". *Journal of Contemporary Issues and Thought*, vol. 11, no. 1 (2021): 1-19.
DOI: <https://doi.org/10.37134/jcit.vol11.1.2021>
- Mulyk, T. O. "Analytichne zabezpechennia upravlinnia kapitalom pidpriemstv" [Analytical Support of Enterprise Capital Management]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 183 (2023): 95-103.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-15>
- Poliakova, A. "Ohliad rynku pervynnoho publichnoho rozmishchennia aktsii ta perspektyvy vykhodu

- ukrainskykh kompanii na IPO" [An Overview of the Initial Public Offering of Shares and the Prospects of Ukrainian Companies Entering the IPO]. *InVentre*. March 22, 2020. <https://inventure.com.ua/analytics/articles/oglyad-rinku-pervinnogo-publichnogo-rozmishchennya-akcij-ta-perspektivi-vihodu-ukrayinskih-kompanij-na-ipo>
- "Roadmap for an IPO. A guide to going public. 2017". https://www.pwc.com/hu/hu/szolgaltatasok/konyvvizsgalat/szamviteli-tanacsadas/kiadvanyok/roadmap_for_an_ipo.pdf
- Rohanova, H. O. "Mistse ahrarykh kompanii Ukrainy na Varshavskii fondovii birzhi" [Place of Agricultural Companies of Ukraine on the Warsaw Stock Exchange]. *Collection of Scientific Papers «LOGOS»*, 76-79. Bologna, Italy, April 26, 2024.
DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-26.04.2024.011>
- Smyrna, O. V. "Emisiina polityka vitchyznianskykh pidpriemstv na svitovomu fondovomu rynku" [Issue Policy of Domestic Enterprises on the World Stock Market]: *avto-ref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08*, 2014.
Yahoo/Finance. <https://finance.yahoo.com>

УДК 338.585:657.471:656

JEL: F10; M41

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-318-325>

ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНИХ І ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ ДИСТРИБ'ЮТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

©2024 МУДРИК С. О.

УДК 338.585:657.471:656

JEL: F10; M41

Мудрик С. О. Вплив логістичних і трансакційних витрат на ефективність ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств

Мета статті полягає у визначенні теоретичних аспектів формування логістичних і трансакційних витрат і характеристики їх впливу на ланцюг постачання вітчизняних дистриб'юторських підприємств. У статті проаналізовано різні підходи науковців до трактування понять «логістичні витрати», «трансакційні витрати», їх складу та класифікації. Встановлено, що окрім логістичних чи трансакційних витрат, процес постачання може включати витрати, які важко віднести до того чи іншого виду, тому виокремлено ще одну групу витрат при здійсненні процесу постачання. Охарактеризовано взаємозв'язок логістичних, трансакційних витрат і витрат на постачання дистриб'юторських підприємств. Автор переконаний, що логістичні та трансакційні витрати мають значний вплив на ланцюг постачання дистриб'юторських підприємств, тому їх оптимізація буде позитивно впливати на його ефективність. Для оптимізації логістичних витрат на дистриб'юторських підприємствах запропоновано, зокрема, налагоджувати співпрацю з постачальниками та споживачами для мінімізації витрат на складування, використання інноваційних технологій, збільшення витрат на одній ділянці ланцюга постачання шляхом зниження на іншій тощо. Рекомендації щодо оптимізації трансакційних витрат стосуються частини збору й обробки інформації, у тому числі щодо бази контрагентів, зменшення кількості договорів частково шляхом укладання їх на довготривалі терміни тощо. Автором доведено, що постійний аналіз, контроль і пошук шляхів оптимізації логістичних і трансакційних витрат завдяки сучасним інноваційним підходам для дистриб'юторських підприємств є надзвичайно важливим, адже це дозволить досягти високої ефективності ланцюга постачання, знизити загальні витрати та забезпечити стабільне зростання і розвиток бізнесу.

Ключові слова: витрати, логістичні витрати, трансакційні витрати, дистриб'юторські підприємства, постачання, ланцюг постачання.

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 14.

Мудрик Сергій Олександрович – аспірант кафедри аналізу та аудиту, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: s.mudryk@paz.org.ua

Mudryk S. O. The Impact of Logistics and Transaction Costs on the Efficiency of the Supply Chain of Distribution Enterprises

The aim of the article is to determine the theoretical aspects of the formation of logistics and transaction costs and the characteristics of their impact on the supply chain of domestic distribution enterprises. The article analyzes various approaches of scholars to the interpretation of the concepts of «logistics costs», «transaction costs», their composition and classification. It is determined that in addition to logistics or transaction costs, the supply process may include costs that are difficult to attribute to one or another type, so another group of costs in the implementation of the supply process has been allocated. The relationship between logistics, transaction costs and supply costs of distribution enterprises is characterized. The author is convinced that logistics and transaction costs have a significant impact on the supply chain of distribution enterprises, so their optimization will have a positive impact on its efficiency. In order to optimize logistics costs at distribution enterprises, it is proposed, in particular, to establish cooperation with suppliers and consumers to minimize warehousing costs, use innovative technologies, increase costs in one section of the supply chain by reducing them in another, etc. Recommendations for optimizing transaction costs relate to part of the collection and processing of information, including on the database of counterparties, reducing the number of contracts partially by concluding them for long periods, etc. The author proves that constant analysis, control and search for ways to optimize logistics and transaction costs through modern innovative approaches for distribution enterprises is extremely important, because it will achieve high efficiency of the supply chain, reduce overall costs and ensure stable growth and development of business.

Keywords: costs, logistics costs, transaction costs, distribution companies, supply, supply chain.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

Mudryk Serhii O. – Postgraduate Student of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: s.mudryk@paz.org.ua

У сучасних умовах глобалізації та інтенсивної конкуренції ефективність ланцюга постачання є важливим фактором ефективної діяльності дистриб'юторських підприємств. Високі логістичні та трансакційні витрати можуть значно вплинути на загальну рентабельність підприємства, оскільки вони безпосередньо пов'язані з вартістю продукції, часом доставки та рівнем задоволення клієнтів.

Логістичні витрати включають витрати на транспортування, складування, управління запасами та інші операційні витрати, пов'язані з переміщенням і зберіганням товарів. Трансакційні витрати включають витрати на укладання угод, ведення переговорів, контроль виконання контрактів та інші витрати, пов'язані з обміном товарами і послугами між підприємствами.

Сьогодні важливим питанням забезпечення ефективної діяльності дистриб'юторських підприємств є те, що високі логістичні та трансакційні витрати можуть значно знизити їх конкурентоспроможність. Тому надзвичайно актуальним є здійснення дослідження, як саме ці витрати впливають на ефективність ланцюга постачання, та розроблення стратегії для їх зниження.

Урахування рекомендацій щодо оптимізації логістичних і трансакційних витрат допоможе дистриб'юторським підприємствам підвищити ефективність ланцюга постачання та забезпечити високу якість обслуговування клієнтів при одночасному зниженні витрат.

Дослідженню змісту та складу логістичних і трансакційних витрат присвячено праці багатьох українських та закордонних учених.

Зокрема, Рета М. В. [1] та Задорожний З. і Грицишин А. [2] розглядають теоретичні основи поняття «логістичні витрати», їх сутність та підходи до класифікації. Останні також обґрунтовують необхідність використання в бухгалтерському обліку терміна «логістичні затрати».

Плиса В., Плиса З. і Рудніцькі Я. [3] та Фоміна О. В., Августова О. О. [4] присвячують праці питанням обліку логістичних витрат та окреслюють основні проблеми, які наявні в обліковій системі щодо логістичних витрат.

Самодай В. П., Донський М. А., Гладун М. В. [5] висвітлюють питання необхідності оптимізації управління логістичними витратами в загальній системі управління підприємством.

Щодо трансакційних витрат, виокремимо праці Грицаєнко М. І. [6], Шапурової О. О. [7] та Штулер Г. Г. [8], які розглядають наявні наукові підходи до розуміння «трансакційних витрат» та їх класифікації.

Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О., Козловський С. Г. [9; 10], Литвиненко В. С., Толстоног В. В. [11] та Руда Т. П. [12] доводять необхідність організації обліку та контролю трансакційних витрат як важливого фактора забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Проте недостатньо дослідженими залишаються питання визначення ролі логістичних і трансакційних витрат у ефективності ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств.

Метою дослідження є вивчення сутності логістичних і трансакційних витрат, а також визначення їх впливу на ланцюг постачання дистриб'юторських підприємств.

Логістична діяльність дистрибуторських підприємств ґрунтується на системній оптимізації всіх логістичних потоків, причому в центрі передусім знаходяться матеріальні потоки як такі, що мають істотну фізичну сутність, тобто фізичні характеристики матеріальних ресурсів, формують їх особливу фізичну здатність до переміщення. Поняття матеріального потоку є найважливішим в економічній логістиці. Воно узагальнює безперервність зміни та руху продуктів праці у сфері обігу. Впровадження у практику діяльності дистрибуторських підприємств логістичних принципів управління привели до виникнення поняття «логістичні витрати».

Проте серед дослідників немає єдиної думки щодо сутності трактування поняття логістичних витрат.

Так, Сачинська Л. В. зазначає, що «логістичні витрати – витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій (розміщення замовлень на поставку продукції, закупівля, складування продукції, внутрішньовиробниче транспортування, проміжне зберігання, зберігання готової продукції, відвантаження, зовнішнє транспортування), а також витрати на персонал, устаткування, приміщення, складські запаси на передачу даних про замовлення, запаси, поставки» [13, с. 182].

Задорожний З. і Грицишин А. під логістичними витратами розуміють «складові витрат операційної діяльності підприємства, пов'язаних із вивченням ринку запасів, їх закупівлею і складуванням, зберіганням, відвантаженням та зовнішнім транспортуванням» [2, с. 111]. Автори переконані, що в управлінському обліку необхідно використовувати ще й термін «логістичні затрати», оскільки виходячи з НП(С)БО 16 «Витрати» вартість придбаних, але не реалізованих запасів не є витратами, адже за наявності збільшення зобов'язання перед постачальниками відсутня друга умова визнання витрат – зменшення власного капіталу [2, с. 111].

Рета М. В. під логістичними витратами розуміє грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи [1, с. 156].

Плиса В., Плиса З. і Рудницькі Я. пропонують трактувати логістичні витрати як усі витрати логістичної системи, пов'язані з єдиним поточковим процесом переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача [3, с. 45].

Фоміна О. В., Августова О. О. розглядають логістичні витрати як вартість різних ресурсів, що пов'язані із будь-якою стадією логістично-по-

стачальницьких операцій (замовлення, закупівлі, транспортування та зберігання) в межах логістичної підсистеми підприємства, через сукупність яких на засадах поєднання матеріального, інформаційного та фінансового потоків здійснюється забезпечення операційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності [4, с. 295].

Кожен із авторів виокремлює певні особливості в трактуванні вищезгаданої категорії, втім, всі вони погоджуються, що логістичні витрати виникають під час здійснення підприємством логістичних операцій і функцій (транспортування, складування, обслуговування замовлення та споживача).

Вважаємо, що такі підходи вимагають системного дослідження логістичних витрат дистрибуторських підприємств як економічно-управлінської категорії, враховуючи необхідність визначення їх складу та функцій у системі обліку. На нашу думку, в умовах господарської діяльності вітчизняних дистрибуторських підприємств логістичними витратами є витрати окремих фаз, процесів, логістичних операцій та їх структурних підрозділів. Вони займають значну частку в загальних витратах операційної діяльності, яка постійно зростає.

Для виділення логістичних витрат потрібно проаналізувати їх за критеріями класифікації, що дозволить планувати майбутні структури витрат, відстежувати й оцінювати їх рівень, регулювати ступінь оптимізації логістичних витрат у ланцюзі постачання та раціонально управляти ними з позиції загальної діяльності підприємства.

Існує багато класифікаційних ознак логістичних витрат підприємства, основні їх види та склад наведено в *табл. 1*.

Сучасні науковці звертають увагу на те, що особливо актуальним сьогодні є перехід на більш високі рівні розвитку взаємовідносин між суб'єктами ринку, що обумовлено науково-технічним прогресом та ускладненням умов договорів з питань придбання ресурсів. Тому, у зв'язку з цим, зростає роль трансакційних витрат, які виникають у сфері діяльності підприємств за умов економічної та політичної невизначеності, перепадів у ринковому середовищі. Поняття трансакційних витрат пов'язане з інституційною теорією в економіці, більше з її неоінституційною віхою. Проте прийнятної та зрозумілої дефініції цих витрат в неоінституційній теорії не вироблено по цей час.

Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О. та Козловський С. Г. під трансакційними витратами розуміють витрати, пов'язані з координацією та взаємодією суб'єктів господарювання; як ціни, яку платить економічна система за недосконалість її ринків; як еквівалента тертя в системах механіки [10, с. 108].

Класифікація логістичних витрат дистриб'юторських підприємств [5]

Група витрат	Характеристика логістичних витрат
Витрати на зберігання товарів	Витрати на приміщення складу для зберігання товарів, зарплата складських працівників, електропостачання, страхування, технічне обладнання та інше
Витрати на транспортування	Витрати, пов'язані з перевезенням товарів до торгових точок або до клієнтів, включно з орендою або купівлею транспортних засобів, зарплатою працівників для управління транспортом, паливом, благоустроєм доріг
Витрати на управління запасами	Витрати, пов'язані з веденням обліку та контролем запасів, їх оптимізацією та зменшенням необхідності у складських запасах
Витрати на обробку замовлень	Витрати, пов'язані з обробкою замовлень клієнтів та підтримкою зв'язків з ними
Витрати на управління постачанням	Витрати, пов'язані з плануванням, управлінням і контролем поставок від постачальників
Витрати на зв'язок та інформаційні ресурси	Витрати, пов'язані з підтримкою зв'язків з постачальниками, клієнтами та партнерами підприємства, а також з використанням інформаційних ресурсів для оптимізації логістичних операцій

Литвиненко В. С. і Толстоног В. В. трансакційні витрати визначають як накладні витрати, які забезпечують взаємодію підприємства із зовнішнім середовищем (контрагентами) з метою здійснення трансакцій і включають витрати на пошук інформації, проведення переговорів, укладання контрактів і забезпечення їх виконання [11, с. 132].

Шапурова О. О. трактує трансакційні витрати як витрати на збирання й узагальнення інформації про ціни, попит, пошук партнерів, витрати на підготовку та виконання контрактів, у тому числі на організаційне управління цими процесами (проведення переговорів, здійснення нагляду, налагодження взаємозв'язків, ліквідації розбіжностей тощо) [7, с. 81].

Штулер Г. Г. під трансакційними витратами розглядає витрати, спрямовані на налагодження співпраці, сприяння становленню та розвитку партнерських відносин, витрати, пов'язані з пошуком інформації, здійсненням переговорів, укладанням угод (договорів) тощо [8, с. 189].

Свиноус І. В., Хомяк Н. В., Гаврик О. Ю., розглядаючи трансакційні витрати в сільському господарстві, розуміють їх як «витрати, пов'язані із координацією процесів суб'єктів ринкових відносин і в межах ієрархічної структури підприємства, а також неявні витрати у вигляді втрат у результаті всіх видів трансакцій» [14, с. 43].

До трансакційних витрат науковці найчастіше відносять такі їх групи (табл. 2).

Окрім того, сьогодні трансакційні витрати класифікують за відображенням у регістрах обліку на явні та неявні. До явних трансакційних витрат

відносять витрати, які відображаються в регістрах бухгалтерського обліку по рахунках 91–97. До неявних – витрати, які не відображені у фінансовому обліку, але впливають на кінцевий фінансовий результат. До них відносять:

- ✦ упущену вигоду, яка виникає при виборі альтернативних варіантів;
- ✦ зовнішні втрати в результаті реалізації продукції в терміни та за цінами в збиток власної вигоди, втрати фізичного обсягу продукції в процесі реалізації;
- ✦ внутрішні втрати всередині підприємства під дією певних обставин [6, с. 127].

Також за джерелом виникнення доцільно розрізняти внутрішні та зовнішні трансакційні витрати. Для внутрішніх трансакційних витрат сформовані такі класифікаційні ознаки:

- ✦ трансакційні витрати на забезпечення постачальницько-збутової функції та витрати на забезпечення функціонування обліково-аналітичної системи (формування інформаційних баз, організація облікових процесів, аналізу і контролю);
- ✦ управлінські витрати;
- ✦ витрати, пов'язані з формуванням стандартів виробництва, норм тощо.

До зовнішніх трансакційних витрат належать:

- ✦ витрати на рекламу, одержання консультаційних, аудиторських послуг;
- ✦ витрати на оренду торгових точок, страхування;
- ✦ держмити, штрафи, екологічні та санітарні платежі;

Класифікація трансакційних витрат дистриб'юторських підприємств

Група витрат	Характеристика трансакційних витрат
Витрати пошуку інформації	Витрати на пошук покупців чи продавців, витрати на отримання інформації про них, на отримання інформації щодо ситуації на ринку тощо
Витрати, пов'язані з веденням переговорів та укладанням угод	Ці витрати включають витрати на переговори щодо умов трансакції, на юридичне вивчення та оформлення угод
Витрати вимірювання якості	Це витрати на оцінку якості продукції. До них в основному відносять витрати на спеціальну техніку, що дозволяє контролювати якість, витрати на стандартизацію
Витрати специфікації та витрати на захист прав власності	Вони включають витрати на встановлення прав власності, втрати від неякісної специфікації прав власності, втрати від порушення прав власності та їх відновлення
Витрати опортуністичної поведінки	Вони включають витрати на контроль за виконанням угод, на страхування ризиків їх невиконання, витрат на запобігання такій поведінці контрагентів
Витрати захисту від третіх осіб	Ці витрати включають витрати на захист від інших осіб (крім учасників угоди), які претендують на частку користі від реалізації положень угоди

Джерело: узагальнено на основі [9].

- ✦ послуги банків, недоотримана виручка [12, с. 231].

Щодо організації процесу постачання, в сучасних умовах небагато операцій здійснюється через прямі поставки. Часто залучаються посередники та використовуються різні форми укладання договорів (ф'ючерсні, форвардні контракти, опціони тощо), а також різні форми розрахунків (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, розрахункові чеки, акредитиви, банківські платіжні картки, векселі тощо). Усі ці дії приводять до виникнення витрат, які можна об'єднати у групу «трансакційних».

Своєю чергою, окрім логістичних чи трансакційних витрат, процес постачання може включати витрати, які важко віднести до тих чи інших. Зокрема, це витрати на прогнозування виробничої програми та визначення розмірів матеріальних потреб. Також це можуть бути витрати на складське зберігання матеріальних цінностей, такі як знецінення під час зберігання та втрати. Таким чином, усі три напрямки формування витрат процесу постачання дистриб'юторських підприємств можна представити у вигляді трьох секторів, що перетинаються та пов'язані між собою (рис. 1).

Таким чином, логістичні та трансакційні витрати дистриб'юторських підприємств є взаємопов'язаними і можуть значно впливати на ефективність ланцюга постачання, а отже, зменшення цих витрат дозволить значно підвищити ефективність ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств.

Розглянемо детальніше підходи та методи управління та оптимізації логістичних і трансакційних витрат у процесі постачання на дистриб'юторських підприємствах.

Як підходи до зниження логістичних витрат можна запропонувати такі заходи:

- ✦ підвищення взаємодії з постачальниками та споживачами для зниження витрат на складські операції, управління запасами та доставку продукції;
- ✦ компенсація витрат в одній ланці ланцюга постачання шляхом зменшення витрат в інших (транспорт прямує довшим маршрутом, проте паливо на цьому шляху можна придбати дешевше);
- ✦ використання прогресивних методів роботи для підвищення продуктивності й ефективності розподілу продукції;
- ✦ вибір оптимального обсягу упаковки та використання вторинної сировини;
- ✦ упровадження інноваційних технологій у виробництво упаковки;
- ✦ вибір найбільш економічно вигідного виду транспорту та умов транспортування;
- ✦ зниження витрат на паливо шляхом вибору оптимальних місць заправки (з урахуванням вартості палива в різних країнах, а також дозволеного обсягу ввезення палива у країну або вивезення з країни);
- ✦ зниження витрат на дорожні збори через вибір оптимального маршруту та застосування змішаних сполучень (автомобільно-морських, автомобільно-залізничних тощо);

1 – сектор перетину логістичних і транзакційних витрат	2 – сектор перетину логістичних витрат і витрат на постачання	3 – сектор перетину транзакційних витрат і витрат на постачання	4 – сектор перетину всіх видів витрат
--	---	---	---------------------------------------

Рис. 1. Взаємозв'язок логістичних, транзакційних витрат і витрат на постачання дистрибуторських підприємств

Джерело: авторська розробка.

- ✦ визначення раціонального місцерозташування складських приміщень для мінімізації загальних витрат;
- ✦ вибір оптимального виду відвантаження продукції (ручна, механізована, автоматизована).

Запропоновані методи зниження логістичних витрат можуть бути успішно застосовані дистрибуторськими підприємствами. Завдяки їх детальному аналізу керівництво підприємства може здійснювати стратегічне планування постачання продукції, що дозволяє уникнути зайвих витрат і максимізувати прибуток.

Щодо транзакційних витрат, то вони не виникають на кожній стадії ланцюга постачання, проте їх мінімізація важлива на кожному етапі. Для цього необхідно:

- ✦ оптимізувати процедури збору й аналізу інформації, контролю;
- ✦ створювати й оновлювати інформаційні бази контрагентів;
- ✦ укладати грамотні та продумані договори з контрагентами;
- ✦ оптимізувати договори для зменшення кількості та підвищення ефективності транзакцій;
- ✦ планувати й укладати довгострокові угоди, аналізувати можливості вертикальної інтеграції;
- ✦ уніфікувати та стандартизувати контрольні процедури та документацію;
- ✦ постійно переглядати внутрішні стандарти підприємства.

Логістичні та транзакційні витрати взаємопов'язані, та їхній спільний вплив на ефективність ланцюга постачання є значним. Наприклад, упровадження нових технологій управління запасами може одночасно зменшити логістичні витрати (завдяки зниженню витрат на зберігання) та транзакційні витрати (через зменшення адміністративних витрат на управління запасами).

Для прикладу, дистрибуторська компанія вирішила автоматизувати процес обробки замовлень. Це дозволить зменшити витрати на оплату праці (транзакційні витрати) та прискорити процес обробки замовлень, що знизить витрати на зберігання товарів на складі (логістичні витрати). Таким чином, оптимізація одного з аспектів витрат може мати позитивний вплив на інші аспекти, підвищуючи загальну ефективність ланцюга постачання.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління логістичними та транзакційними витратами є ключовим фактором для підвищення ефективності ланцюга постачання дистрибуторських підприємств. Оптимізація цих витрат дозволяє зменшити загальні витрати компанії, підвищити конкурентоспроможність на ринку та забезпечити своєчасну доставку товарів клієнтам. Важливо враховувати взаємозв'язок між різними видами витрат і прагнути до їх одночасної оптимізації.

Логістичні витрати, такі як транспортні, складські та адміністративні, можуть бути знижені завдяки ефективному плануванню, використанню сучасних технологій та оптимізації управління за-

пасами. Зменшення цих витрат сприяє зниженню загальних витрат на операційну діяльність, що дозволяє компаніям пропонувати більш конкурентоспроможні ціни на свою продукцію та послуги.

Трансакційні витрати, пов'язані з укладанням договорів, проведенням розрахунків та адміністративними процесами, також можуть бути знижені завдяки впровадженню автоматизованих систем управління, уніфікації та стандартизації процедур, а також грамотному плануванню довгострокових угод. Зменшення трансакційних витрат сприяє підвищенню ефективності управління та швидкості обробки замовлень, що безпосередньо впливає на задоволеність клієнтів та репутацію компанії.

Спільна оптимізація логістичних і трансакційних витрат забезпечує комплексний підхід до підвищення ефективності ланцюга постачання. Упровадження цих заходів дозволяє підприємствам не лише знижувати витрати, але й підвищувати якість обслуговування клієнтів, що є важливим фактором успіху в сучасних умовах конкуренції.

Таким чином, для дистрибуторських підприємств є надзвичайно важливим постійно аналізувати й оптимізувати свої логістичні та трансакційні витрати, використовуючи сучасні технології та інноваційні підходи. Це дозволить досягти високої ефективності ланцюга постачання, знизити загальні витрати та забезпечити стабільне зростання і розвиток бізнесу. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 155–158. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-155_158.pdf
2. Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 2. С. 109–117. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2017.02.109>
3. Плиса В., Плиса З., Рудніцькі Я. Бухгалтерський облік логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. № 3. С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
4. Фоміна О. В., Августова О. О. Облік логістичних витрат для цілей управління. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 294–299. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-294-299>
5. Самодай В. П., Донський М. Л., Гладун М. В. Оптимізація управління логістичними витратами в діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-34>

6. Грицаєнко М. І. Трансакційні витрати на макро-, мезо- та мікрорівнях. *Економіка та управління АПК*. 2018. № 1. С. 124–133. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/gritsaenko_m.1-2018.pdf
7. Шапурова О. О. Трансакційні витрати: теоретичний аспект та оцінка. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 15. Ч. 5. С. 80–82. URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/23.pdf
8. Штулер Г. Г. Трансакційні витрати у макроекономічному вимірі. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 11. С. 187–194. URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-11-2019/11.19_topic_Shtuler%20A.G..pdf
9. Іщенко Я. П. Особливості формування та обліку трансакційних витрат. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 1. С. 63–68. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-formuvannya-ta-obliku-transakciynih-vitrat.html>
10. Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О., Козловський С. Г. Трансакційні витрати корпоративних підприємницьких структур: організаційний аспект управлінського обліку. *Агросвіт*. 2024. № 5. С. 106–117. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.106>
11. Литвиненко В. С., Толстоног В. В. Обліково-контрольне забезпечення управління витратами: інституціональний підхід : монографія. Київ : Фітосоціоцентр, 2015. 260 с.
12. Руда Т. П. Трансакційні витрати: методико-обліковий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2017. № 862. С. 229–235. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/271c3f45-62e7-47f0-89c2-ec6298b-1c17a/content>
13. Сачинська Л. В. Місце логістичних витрат в операційній діяльності машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2009. № 3. Т. 1. С. 182–187. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_3_1/pdf/182-187.pdf
14. Свиноус І. В., Хомяк Н. В., Гаврик О. Ю. Управління трансакційними витратами як складовою економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 4. С. 41–47. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/108/104>

REFERENCES

- Fomina, O. V., and Avhustova, O. O. "Oblik lohistrychnykh vytrat dlia tsilei upravlinnia" [The Accounting of Logistic Costs for Management Purposes]. *Biznes Inform*, no. 4 (2019): 294-299. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-294-299>
- Hrytsaienko, M. I. "Transaktsiini vytraty na makro-, mezo- ta mikrorivniakh" [Transaction Costs at

- the Macro, Meso, and Micro Levels]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, no. 1 (2018): 124-133. https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/gritsaenko_m.1-2018.pdf
- Ishchenko, Ya. P. "Osoblyvosti formuvannya ta obliku transaktsiinykh vytrat" [Peculiarities of Formation and Accounting of Transaction Costs]. *Oblik i finansy APK*, no. 1 (2009): 63-68. <https://magazine.faaf.org.ua/osoblyvosti-formuvannya-ta-obliku-transaktsiinyh-vytrat.html>
- Ishchenko, Ya. P., Tymbaliuk, N. O., and Kozlovskiy, S. H. "Transaktsiini vytraty korporatyvnykh pidpriemnytskykh struktur: orhanizatsiinyi aspekt upravlynskohoho obliku" [Transaction Costs of Corporate Business Structures: Organizational Aspect of Management Accounting]. *Ahrosvit*, no. 5 (2024): 106-117. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.106>
- Lytvynenko, V. S., and Tolstonoh, V. V. *Oblikovo-kontrolne zabezpechennia upravlinnia vytratamy: instytutsionalnyi pidkhid* [Accounting and Control Support for Cost Management: an Institutional Approach]. Kyiv: Fitosotsiotsentr, 2015.
- Plysa, V., Plysa, Z., and Rudnitski, Ya. "Bukhhalterskyi oblik lohistychnykh vytrat na orhanizatsiiu vyrobnytstva ta upravlinnia nym v oblikovo-analitychnomu zabezpechenni mikrolohistychnoi systemy" [The Accounting of Logistics Costs for the Organization and Management of Production in the Accounting and Analytical Support of the Micrologistics System]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstvi*, no. 3 (2022): 41-51. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
- Reta, M. V. "Lohistychni vytraty: vyznachennia, klasyfikatsiia ta oblik" [Logistics Costs: Definition, Classification and Accounting]. *Biznes Inform*, no. 8 (2012): 155-158. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-155_158.pdf
- Ruda, T. P. "Transaktsiini vytraty: metodyko-oblikovyi aspekt" [Transaction Costs: Methodological and Accounting Aspect]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriiia «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku»*, no. 862 (2017): 229-235. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/271c3f45-62e7-47f0-89c2-ec6298b1c17a/content>
- Sachynska, L. V. "Mistse lohistychnykh vytrat v operatsiinii diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [The Place of Logistics Costs in the Operational Activities of Machine-building Enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 3, part 1 (2009): 182-187. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_3_1/pdf/182-187.pdf
- Samodai, V. P., Donskyi, M. L., and Hladun, M. V. "Optymizatsiia upravlinnia lohistychnymy vytratamy v diialnosti pidpriemstva" [Optimization of Logistics Cost Management in the Activities of Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 55 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-34>
- Shapurova, O. O. "Transaktsiini vytraty: teoretychnyi aspekt ta otsinka" [Transaction Costs: Theoretical Aspects and Evaluation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, iss. 15, part 5 (2015): 80-82. http://ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/23.pdf
- Shtuler, H. H. "Transaktsiini vytraty u makroekonomichnomu vymiri" [Transaction Costs in Macroeconomic Dimension]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 11 (2019): 187-194. https://eco-science.net/archive/2019/APE-11-2019/11.19_topic_Shtuler%20A.G..pdf
- Svynous, I. V., Khomiak, N. V., and Havryk, O. Yu. "Upravlinnia transaktsiinykh vytratamy yak skladovoiu ekonomichnoi bezpeky silskohospodarskykh pidpriemstv" [Management of Transaction Expenditure as a Composition of Economic Safety at Agricultural Enterprises]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 4 (2018): 41-47. <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/108/104>
- Zadorozhnyi, Z., and Hrytysyshyn, A. "Lohistychni vytraty ta yikh klasyfikatsiia" [Logistic Costs and Their Classification]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 2 (2017): 109-117. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2017.02.109>

Науковий керівник – Мулик Т. О.,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет